

CvB stukken voor agenda Universiteitsraad

Overlegvergadering d.d. : 14 juni 2017
Commissievergadering :
Agendapunt : Open Access beleid UT
Bijgevoegde stukken : "Open access aan de UT"

Betrokken dienst: S&B en LISA

paraaf:

Secretaris: Mazier

paraaf:

Portefeuillehouder: Palstra

paraaf:

1. Status agendapunt:

Rol URaad:
 Ter informatie

2. Eerder behandeld in:

Naam gremium: CvB-D
Datum behandeling: 16 november
Naam agendapunt: Open Access aan de UT
Conclusie toen: Instemming met het voorgestelde beleid.

3. Toelichting/samenvatting:

Open Access (OA) has grown in importance and is required more and more by external parties like research councils. It will improve the scientific and societal impact of the UT. Therefore, the UT will stimulate its researchers to publish Open Access by stimulating all three routes (gold, hybrid and green) to OA:

Gold – publishing articles in good quality OA-journals is encouraged. The UT open-access fund will cover part of the costs (Article Processing Charges) for researchers.

Hybrid – publishing Open Access in a subscription-journal will not be stimulated if there are subscription-costs and Article Processing Charges (APC's), but can be an option if there are no APC's.

Green – It will be obliged to submit the "full text" of publications to the UT-repository, also in a preprint-version.

4. besluit CvB:

Besluit het CvB: het in de notitie "Open Access aan de UT" omschreven beleid voor de stimulering en ondersteuning van Open Access vast te stellen en uit te voeren. Onderdelen hiervan zijn een verplichte aanlevering van de full text versie(s) van publicaties aan de UT-repository, en het beschikbaar stellen van een UT-open access budget van k€ 25 in 2017 en k€ 60 in 2018 ter vergoeding van Article Processing Charges.

GRIFFIE URaad: (door griffie UR in te vullen)

Eerder in URaad aan de orde geweest?

- Nee.
 - Ja, op
- Conclusie toen:

Nadere toelichting: (Voor als presidium/griffier vindt dat één van bovengenoemde punten nadere toelichting behoeft)

.....
.....

OPEN ACCESS AAN DE UT

Januari 2017

Inleiding

De laatste jaren is de aandacht voor Open Access in Nederland en op Europees niveau sterk toegenomen. De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft als doel gesteld dat in 2018 60 procent en in 2024 100 procent van de wetenschappelijke publicaties van onderzoek dat met publiek geld gefinancierd is, Open Access moeten zijn. Deze stellingname vormde het startpunt voor onderhandelingen met uitgevers om deze doelstelling te bereiken. Inmiddels is met Springer, Elsevier, Wiley, Sage, Taylor & Francis en American Chemical Society een overeenkomst bereikt over Open Access. Zie voor inhoud van de overeenkomsten en een laatste stand van zaken <http://www.vsnu.nl/openaccess>.

In mei van 2016, tijdens het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie, hebben de Europese ministers van onderzoek en innovatie besloten dat vanaf 2020 alle Europese wetenschappelijke artikelen vrij beschikbaar moeten zijn voor iedereen.

Binnen de UT zijn discussies gevoerd en interviews gehouden over het belang van, maar ook de beperkingen bij Open Access publiceren. Uit een peiling in 2015 blijkt dat 86 procent van de wetenschappers het eens is met de stelling dat resultaten van publiek gefinancierd wetenschappelijk onderzoek publiek toegankelijk moet zijn. Maar hoewel het belang en het doel van Open Access door de wetenschappers aan de UT wordt ondersteund, zien veel van hen nog een belemmering in de beperkte keuze van goede tijdschriften en de hoge kosten¹.

Deze notitie beoogt het vaststellen van middelen en maatregelen aan de UT die gebaseerd zijn op een aantal uitgangspunten voor het UT Open Access-beleid en gericht zijn op het bereiken van de Nederlandse en Europese doelen voor Open Access.

Het belang van Open Access

Open Access is het wereldwijd en voor iedereen gratis toegankelijk maken van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek, onmiddellijk of kort nadat de definitieve versie van de publicatie beschikbaar is. Er zijn voor wetenschappers drie manieren om Open Access te publiceren: Gold OA, Hybrid OA en Green OA.

Gold OA is het publiceren van wetenschappelijke artikelen in Open Access-tijdschriften, bij voorkeur die welke opgenomen zijn in de [Directory of Open Access Journals](#). Ook andere typen publicaties, zoals congresbijdragen en boeken, kunnen Gold OA gepubliceerd worden.

¹ De zogeheten Article Processing Charge (APC) die betaald moet worden voor het Open Access publiceren in een wetenschappelijk tijdschrift.

Hybrid OA is het Open Access publiceren van een artikel in een abonnementstijdschrift. Evenals voor Gold OA publiceren zijn hier kosten aan verbonden in de vorm van APC's. Dit betekent dat universiteiten betalen voor zowel het tijdschriftabonnement als voor het open access publiceren in hetzelfde tijdschrift².

Green OA betekent dat een wetenschapper zijn of haar geaccepteerde publicatie ook in een institutioneel repository deponert waar het direct of kort daarna Open Access toegankelijk is. Veel green OA artikelen kunnen dus ook Gold of Hybrid OA zijn.

Het belang en het nut van Open Access staat amper meer ter discussie. Snelle en brede beschikbaarheid van wetenschappelijke kennis is in de eerste plaats gunstig voor de ontwikkeling van de wetenschap zelf. Ook de individuele wetenschapper heeft er baat bij doordat zijn of haar werk beter zichtbaar is en daardoor meer geciteerd kan worden. Naast het wetenschappelijk onderzoek zullen ook het onderwijs, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, etc. van Open Access profiteren. En uiteindelijk zal dit weer het maatschappelijk draagvlak voor wetenschappelijk onderzoek versterken.

Open Access aan de UT

Deze paragraaf beschrijft de uitgangspunten voor een UT Open Access-beleid, de doelstelling die daaraan verbonden is en de stand van zaken van het Open Access publiceren (2015).

Uitgangspunten OA-beleid

De UT stimuleert en ondersteunt wetenschappers om Open Access te publiceren. Voor de UT is Open Access namelijk een belangrijke ontwikkeling, in de eerste plaats omdat het een positief effect heeft op de citatie- en impact-scores. Bovendien geldt dat Open Access door politiek en onderzoekfinanciers geleidelijk als de standaard voor het wetenschappelijk publiceren wordt gezien. Wat betreft de wijze waarop dit gerealiseerd moet worden sluit de UT zich aan bij de recente ontwikkelingen rond Open Access, zowel nationaal als internationaal. Daarnaast neemt de UT actief deel aan discussies en nieuwe initiatieven die een duurzaam Open Access-model beogen, zoals [FairOA](#) en Diamond OA³.

Doelstelling

De UT onderschrijft de doelstelling van 100 procent Open Access in 2024 en 60 procent in 2018 die de kern vormt van het Nederlandse Open Access-beleid. Voor zover het om wetenschappelijke artikelen⁴ gaat is 60 procent Open Access in 2018 voor de UT haalbaar, ervan uitgaande dat de positieve ontwikkelingen met betrekking tot overeenkomsten met uitgevers over Open Access (Hybrid OA) zich voortzetten en de keuze aan kwalitatief goede Open Access-tijdschriften (Gold OA) zich verder uitbreidt. Daarnaast zal een verbetering in de procedure van deponeren van publicaties in het institutioneel repository van de UT (Green OA) hieraan bijdragen.

² Dit wordt vaak aangeduid met 'double dipping'.

³ Zie onder meer: <http://www.triple-c.at/index.php/tripleC/article/view/502> en <http://www.frank-m-richter.de/freescienceblog/2015/10/28/how-to-switch-quickly-to-diamond-open-access-the-best-journals-are-free-for-authors-and-readers/>

⁴ Tijdschriftartikelen vertegenwoordigen ongeveer 55 procent van de totale wetenschappelijke output van de UT (Bron: UTpublications).

Stand van zaken

Op basis van tellingen in het onderzoekregistratiesysteem van de UT (Metis) blijkt dat in 2015 bijna 30 procent van de wetenschappelijke artikelen via één of andere route Open Access toegankelijk zijn⁵. Voor meer details, zie bijlage 1, sectie A.

Het percentage wetenschappelijke artikelen dat in Open Access-tijdschriften gepubliceerd wordt, is de laatste jaren slechts licht gestegen (zie bijlage 1, tabel 2). Uit interviews en een enquête onder wetenschappers aan de UT blijkt dat gebrek aan kwaliteit vooral een belemmering is bij publiceren in OA-tijdschriften. Bij het OA publiceren in een hybride tijdschrift zijn dit de kosten.

Wat betreft kwaliteit, zeker met de eis om in toptijdschriften te publiceren is het moeilijk om Gold OA te publiceren. Veel OA-tijdschriften zijn nog niet opgenomen in de Web of Science en bij sommige wordt zelfs openlijk getwijfeld of ze wel voldoen aan de minimale eisen van kwaliteit en integriteit⁶. Dat dit voor de UT wetenschappers een belangrijke factor is blijkt ook uit het feit dat wanneer Gold OA gepubliceerd wordt, het in bijna 80 procent van de gevallen om een in de Web of Science opgenomen OA-tijdschrift gaat (zie bijlage 1, sectie B).

Bij het OA publiceren in hybride tijdschriften is reeds gekozen voor een tijdschrift voordat een auteur besluit om het artikel OA te publiceren. Doorgaans komt pas bij acceptatie de vraag of de auteur(s) het artikel tegen betaling Open Access toegankelijk wil maken. Op dat moment zijn, ondanks dat veel onderzoekers graag Open Access zouden willen publiceren, de kosten hierbij de beperkende factor.

Ondanks de beperkingen met betrekking tot kwaliteit en kosten werd in 2015 voor de ongeveer 130 artikelen met een UT-auteur als *corresponding author* besloten om in een OA-tijdschrift te publiceren, waarvoor in totaal naar schatting 160.000 euro (ex. BTW) is betaald (zie bijlage 2)⁷. Hierbij is bijna 44.000 euro gesubsidieerd uit het UT Open Access-fonds dat tot nu toe gefinancierd is uit de B&A/LISA-begroting.

Voor 154 artikelen werd besloten om OA te publiceren in een hybride tijdschrift waarmee een bedrag van bijna 360.000 euro (ex. BTW) gemoeid zou zijn. Onder meer dankzij overeenkomsten met uitgevers (Springer en Sage) over Hybrid OA is naar schatting voor niet meer dan 85 van deze 154 artikelen een APC betaald, ofwel in totaal bijna 200.000 euro (ex. BTW).

Behalve via Gold en Hybrid OA zijn publicaties van de UT ook Open Access beschikbaar via de UTpublications en ITC-repository. Dit valt onder Green OA. In 2015 was in deze repositories 85 procent van de wetenschappelijke publicaties van de UT full text opgenomen (zie bijlage 1, sectie C). Daarvan is echter slechts een deel Open Access beschikbaar. Zo is van het totaal aantal in 2015 gepubliceerde artikelen, conferentiebijdragen, boeken, boekhoofdstukken en dissertaties niet meer dan 34 procent open access. De belangrijkste reden hiervan is dat bij het publiceren van een artikel de uitgever van het

⁵ Inclusief conferentiebijdragen, boeken, boekhoofdstukken en dissertaties die in 2015 zijn gepubliceerd is 34 procent open access.

⁶ Recent heeft de eerder genoemde Directory of Open Access Journals een screening uitgevoerd op tijdschriften in zijn database. Bovendien wordt een lijst bijgehouden van uitgevers met een twijfelachtige reputatie, die veelal OA-tijdschriften uitgeven ([Beall's list of predatory publishers](#)).

⁷ Exacte cijfers over hoeveel aan de UT wordt uitgegeven aan APC's is niet bekend omdat dit niet apart wordt geregistreerd in de financiële administratie.

tijdschrift beperkingen stelt aan Green OA. Wel bieden veel uitgevers de mogelijkheid om de zogeheten auteursversie van het artikel⁸ open access beschikbaar te stellen via een institutioneel repository. Niettemin blijkt dat in het geval van *UTpublications* deze auteursversie, ondanks de uitleg bij het deponeren van de full text, zelden wordt aangeleverd⁹. De reden daarvan is niet bekend.

Middelen en maatregelen

Het streven is dat het percentage Open Access voor eind 2018 verdubbeld is naar 60 procent van de wetenschappelijke artikelen, ongeacht Gold of Hybrid OA. Daarvoor zijn de volgende middelen en maatregelen nodig.

Gold OA

Het vergroten van het aanbod van OA-tijdschriften zou het meeste effect hebben op het bereiken van het doel, maar hierop heeft de UT weinig tot geen invloed. Daarentegen kan de UT wel doorgaan met financiële ondersteuning van Gold OA en de informatievoorziening over Gold OA uitbreiden.

- Voortzetting UT Open Access-fonds, vanaf 1-1-2017 uit centrale middelen. Het fonds voor 2016, met een budget van 52.500 euro, is sinds juli van dit jaar leeg. Om te zorgen dat aanvragen voor het hele jaar kunnen worden toegekend valt te overwegen de subsidie te beperken tot 50 procent van de APC per aanvraag (nu 100 procent tot maximaal 2.500 euro). Het budget zou in 2017 nog gelijk kunnen blijven (50.000 euro) om dit, afhankelijk van de ontwikkeling in dat jaar, eventueel voor 2018 te verhogen naar 60.000 euro.
- Voortzetting van lidmaatschappen bij uitgevers ten behoeve van korting op de APC (BioMed Central 15 procent korting, MDPI 10 procent).
- Gerichte campagne met informatie voor de onderzoeker, vooral gericht op wegnemen van belemmeringen bij Gold OA publiceren.
- Wat betreft de keuze aan Open Access tijdschriften kan geprobeerd worden om editors van tijdschriften te bewegen om over te stappen op Open Access, hetzij binnen de bestaande uitgeverij, hetzij door over te stappen naar een Open Access platform (zoals Open Library of Humanities/Ubiquity Press). Dit heet 'flipping the journal' en als voorbeeld daarvan geldt LingOA, gebaseerd op het principe van [FairOA](#). Kanttekening hierbij is dat dit soort acties alleen in samenwerking kunnen met andere universiteiten (afhankelijk van de samenstelling van de betreffende editorial board).
- Discussie stimuleren over gratis OA, dat wil zeggen noch auteur noch lezer betaalt. Diamond OA: tijdschriften worden gefinancierd door bijvoorbeeld onderzoeksfinanciers en beheer/organisatie wordt gedaan door een academische instelling die op een bepaald vakgebied leidend is en daar dus zijn naam en reputatie aan ontleent. NWO biedt wel startsubsidies voor een OA tijdschrift, maar gaat daarbij uit van een niet op subsidie gebaseerd businessmodel¹⁰.

⁸ Onder de auteursversie wordt verstaan de na peer review geaccepteerde versie van het artikel zoals deze gepubliceerd zal worden, maar *niet* in de opmaak van het tijdschrift.

⁹ In *UTpublications* is minder van 1 procent van de full text de auteursversie van het artikel (2015).

¹⁰ Zie <http://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/programmas/stimuleringsfonds+open+access/tijdschriften>

Hybrid OA

Wat betreft Hybrid OA gaat het om overeenkomsten met uitgevers over het voorkomen van 'double dipping': betalen voor zowel abonnement als voor OA publiceren (APC's). De APC's vormen in deze categorie namelijk de voornaamste belemmering om OA te publiceren. Bij een redelijk optimistische ontwikkeling in de overeenkomsten met uitgevers in de komende jaren zal dit een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het bereiken van het doel.

- Gerichte campagne en een goede informatievoorziening over deze vorm van Open Access publiceren (zoals overzicht van tijdschriften met gratis of korting op Hybrid OA publiceren: zie <http://openaccess.nl/nl/in-nederland/landelijke-overeenkomsten>) in combinatie met die over Gold OA.
- Vanuit de onderzoekers is gesuggereerd om het UT Open Access-fonds ook aanvragen voor Hybrid OA te honoreren. Omdat dit neerkomt op 'double dipping'¹¹ en dus niet in lijn is met de strategie van overeenkomsten met uitgevers, zal deze suggestie niet worden overgenomen.

Er zal worden uitgezocht hoe de kosten die voor Gold en Hybrid OA (APC's) worden gemaakt, in het financiële administratie van de UT systematisch en eenduidig kunnen worden ingevoerd. In het kader van landelijke OA-monitoring wordt ook gesproken over centrale registratie van deze kosten.

Green OA

Bij Green OA gaat het niet alleen over tijdschriftartikelen maar om alle wetenschappelijke publicaties van de UT die opgenomen en Open Access beschikbaar gesteld worden in *UTpublications* en ITC repository. De publicaties in deze repositories kunnen ook Gold of Hybrid OA zijn. Van belang is dat deze vorm van Open Access niet of nauwelijks kosten met zich meebrengt. Er zijn echter wel beperkingen die uitgevers stellen. Hoewel de meeste uitgevers Green OA toestaan, geldt dit doorgaans alleen voor de auteursversie van een artikel. Helaas wordt door uitgevers steeds vaker de beperking toegevoegd dat deze auteursversie pas openbaar gemaakt mogen worden na een embargoperiode, in de regel van 12 tot maar liefst 48 maanden.

Het voorstel is het verplichten tot het aanleveren van full text publicaties bij de bibliotheek. Daarbij wordt onderzoekers nadrukkelijk gevraagd om (indien aanwezig) de auteursversie na peer review aan te leveren.

De huidige UT-repositories zullen in het nieuwe onderzoekregistratiesysteem worden geïntegreerd. Als onderdeel daarvan zal zowel de workflow van, als de informatievoorziening over het full text deponeren van wetenschappelijke output en deze vorm van Open Access publiceren worden herzien en geactualiseerd. Om deze reden wordt voorgesteld de bovengaande maatregelen pas in werking treden nadat het nieuwe onderzoeksinformatiesysteem is geïmplementeerd (planning is voorjaar 2017).

¹¹ Onder 'double dipping' wordt verstaan het betalen voor zowel een abonnement op het tijdschrift als het OA publiceren in hetzelfde tijdschrift.

Bijlage 1: Open access aan de UT

A Gold en Hybrid OA

Op basis van het onderzoekregistratiesysteem van de UT (Metis) is voor het jaar 2015 een analyse gedaan van de aantallen *peer-reviewed* tijdschriftartikelen die Gold, Hybrid of Green Open Access toegankelijk zijn. Daaruit blijkt dat in 2015 bijna 13 procent van de wetenschappelijke artikelen gepubliceerd zijn in OA-tijdschriften die opgenomen zijn in de Directory of Open Access Journals (Gold OA). Ongeveer 15 procent van de artikelen in Metis zijn gepubliceerd in een abonnementstijdschrift en open access toegankelijk (Hybrid OA). Behalve Gold en Hybrid OA zijn nog 1,4 procent van de tijdschriftartikelen in Metis alleen open access toegankelijk via één van beide UT repositories. Dit is in de tabel aangegeven als Green Only OA.

Tabel 1: Aantallen *peer reviewed* tijdschriftartikelen met UT-auteur(s) en typen Open Access (2015)

	aantal	perc.
Tijdschriftartikelen (<i>peer reviewed</i>)	1697	
Gold OA (in DOAJ)	217	12,8
Hybrid OA (+ Gold OA niet in DOAJ)	257	15,1
Green Only OA (Gold en Hybrid OA uitgesloten)	23	1,4
Toll access (niet OA)	1200	70,7

Bron: Metis

In totaal is dus van de wetenschappelijke artikelen in 2015 ongeveer 30 procent open access toegankelijk.

B Gold OA in de Web of Science

Uitgaande van de Web of Science als criterium voor de kwaliteit kan worden nagegaan hoeveel door UT-auteurs gepubliceerd wordt in OA-tijdschriften die hierin in zijn opgenomen (zie tabel 2). Hieruit blijkt dat in 2015 van het totaal aantal publicaties in de Web of Science waaraan een UT-onderzoeker heeft meegewerkt, bijna 12 procent gepubliceerd is in een OA-tijdschrift. Tegelijkertijd is hierin een licht stijgende lijn te zien in de periode 2013-2015.

Tabel 2: Aantallen tijdschriftartikelen met UT-auteur(s) in Web of Science (2013-2015)

	2013	2014	2015
totaal in WoS	1454	1431	1446
OA in WoS	128	140	172
percentage OA in WoS	8,8%	9,8%	11,9%

Bron: Web of Science - all citation indexes, peildatum 20-6-2016.

Vergelijken we voor het jaar 2015 het aantal artikelen in WoS Open Access-tijdschriften (172) met het totaal aantal artikelen in OA-tijdschriften (Gold OA in tabel 1: 217) dan betekent dit dat 79 procent van de Gold OA artikelen in tijdschriften staan met een WoS-kwalificatie.

C Green OA

Behalve wetenschappelijke artikelen zijn ook andere typen publicaties van de UT open access toegankelijk. Uitgaande van UTpublications en ITC repository, de beide repositories voor wetenschappelijke output van de UT, is 34 procent van deze output open access (zie tabel 3).

Tabel 3: Aantallen publicaties (artikelen, boeken, boekhoofdstukken, conferentiebijdragen, dissertaties) in UTpublications en ITC-repository, 2015

	2015
aantal wetenschappelijke publicaties in UT- en ITC-repository	3124
aantal publicaties full text in UT- en ITC-repository	2640
percentage output full text in UT- en ITC-repository	85%
aantal publicaties full text OA in UT- en ITC-repository	1062
percentage output OA	34%

Bron: UTpublications en ITC repository

Bijlage 2: Berekende schatting uitgaven Gold en Hybrid OA aan de UT

Bij gebrek aan financiële administratie van APC's aan de UT, is onderstaande berekende schatting gemaakt op basis van aantallen Gold en Hybrid OA artikelen in bijlage 1, tabel 1 en de gemiddelde APC van Gold OA en Hybrid OA tijdschriften waarin deze artikelen gepubliceerd zijn.

Gold OA: Op basis van de artikelen in OA-tijdschriften die in Web of Science met een UT-auteur en de APC van de betreffende tijdschriften: het gaat in 2015 om een aantal van 181 artikelen waarvoor op basis van de APC's een bedrag van 222.364 euro moet zijn betaald. De gemiddelde prijs per artikel is dan 1.229 euro.

Uitgaande van in totaal 217 Gold OA artikelen zal hiervoor betaald zijn 266.693 euro. Gemiddeld is van 60 procent van de artikelen waarbij een UT-auteur betrokken is, de UT-auteur *corresponding author* en dus degene die de APC betaalt. Dit geldt dus voor 130 artikelen met een totaalbedrag van 159.770 euro (ex. BTW).

Hybrid OA: Op basis de analyse van het aantal Hybrid OA in het onderzoekregistratiesysteem van de UT (Metis) in 2015 is een gemiddelde APC berekend van 2.332 euro per artikel.

Uitgaande van totaal van 257 Hybrid OA artikelen in 2015 zou hiervoor 599.324 euro aan APC's betaald zijn. Voor 154 artikelen geldt dat een UT-onderzoeker *corresponding author* is en dat er dus een totaalbedrag van 359.128 euro (ex. BTW) voor is betaald.

Echter, om verschillende redenen zijn voor niet alle Hybrid OA artikelen APC's betaald, zoals vanwege de overeenkomst met Springer of omdat APC's niet aan de auteur is toegerekend. In het geval van bepaalde tijdschriften van Sage Gold in 2015 een korting van 90%. Met andere woorden, naar schatting voor niet meer dan 85 Hybrid OA artikelen is een APC betaald, ofwel in totaal 198.220 euro (ex. BTW).